

АНАЛИЗА БИЛАНСА

Додатак „Народном Благостању“

БРОЈ 16

БЕОГРАД, 22. АПРИЛ 1939.

ГОДИНА XI

Садржај:

Општинска штедионица и založni zavod grada Beograda — Beograd
Љубљанска кредитна банка у Љубљани
Хрватска католичка банка д. д., Загреб

ОПШТИНСКА ШТЕДИОНИЦА И ZALOŽNI ZAVOD GRADA БЕОГРАДА, БЕОГРАД

Prilikom analize bilansa naših novčanih zavoda za prošlu godinu obračali smo pažnju na to kako su štediša reagirale na septembarsku političku krizu, i kakvo im je bilo držanje posle nje. Kod naših privatnih banaka navala nije bila tako jaka kao kod Poštanske štedionice i kod samoupravnih štedionica. To zbog toga što je uznemirenje kod sitnih štediša bilo veće, a što ovi čine najveći deo klijentele Poštanske štedionice i samoupravnih štedionica. Kao što je godišnji izveštaj Poštanske štedionice pokazao ni uznemirenje sitnih ulagača nije trajalo dugo. Ulozi su se vratili i čak je na kraju godine zabeleženo povećanje prema stanju krajem prethodne godine. Izveštaj Opštinske štedionice pruža takodje dragocene podatke o uticaju septembarske krize na njeno poslovanje. U izveštaju se kaže: „Celokupan iznos uloga podignutih u to vreme bez malo je vraćen štedionici još u toku oktobra, a visina uloga na kraju prošle godine premašila je sastoji u tome, da ulagač uplaćuje unapred određeni iznos uloga krajem prošle godine.” Pa ipak septembarska kriza nije ostala bez nepovoljnih uticaja. Štedionica je prošle godine uvela novu vrstu štednje „po uložnicama”. Ovaj vrlo interesantan i psihološki fino proračunati način štednje se sastoji u tome, da ulagač uplaćuje unapred određeni iznos novca, koji se svaki šest meseci kapitališe sa 5%, da bi posle isteka od pet godina dobio 500.—, 1.000.—, 5.000.— i 10.000.— din. već prema iznosu koji je uplaćivao. Ova vrsta štednje nije napredovala u većoj meri, jer je ona počela u drugoj polovini godine, kada su politički uticaji delovali najnepovoljnije. Zbog toga ni sama štedionica nije pokazala većeg interesa da forsira posao „po uložnicama”. Već ranije uvedenoj grani omladinske štednje uprava štedionice poklonila je i dalje punu pažnju. Ta akcija se sprovodi u osnovnim školama pomoću učitelja. Ona ima više vaspitni nego poslovni karakter i glavni joj je cilj, da već u najmlađim godinama razvije smisao za štednju. Za osam godina Opštinska štedionica je primila 33.459 uloga u ukupnom iznosu od 7.8 mil. din., što sa dopisanim kamatama čini 9.2 mil. din. krajem 1938 g. Za isto vreme isplatila je 2.9 mil. din., tako da je stanje omladinske štednje bilo na kraju 1938 god. 6.2 mil. din. U 1938 g. omladinska štednja se povećala za 1.2 mil. din.

Omladinska štednja sama po sebi nije važna grana štedioničnog poslovanja. Ona je više karakteristična za duh kojim je zadahuta uprava štedionice. Po tom shvatanju Opštinska štedionica treba da služi interesima što širih slojeva građanstva. To svedeno na praktičnu formulu znači, da će štedionica ispuniti svoj zadatak onda, ako pruža maksimalnu kamatu i maksimalnu sigurnost i likvidnost svojim ulagačima. Štedionica je plaćala svojim ulagačima najveću kamatu, koja je dozvoljena Uredbom o maksimiranju kamata, 5%; ako je

ulog bio vezan najmanje tri meseca i 4% ako je bio slobodan. Sigurnost plasmana imaćemo priliku da vidimo kod analize donje tablice brojeva bilansa za poslednje četiri godine. A odlična likvidnost se pokazala za vreme navale ulagača u septembru, kada je štedionica isplatila sve tražene uloge u zahtevanim iznosima. U tom vremenu je štedionica uživala maksimalnu potporu Opštine grada Beograda, koja je bez traženja štedionice znatno pojačala njenu blagajnu za vreme navale ulagača. Štedionica je u najtežim danima krize „raspolagala gotovinom koja je išla do 50% uloga na štednju”. Garantija opštine grada Beograda za sve obaveze štedionice pruža maksimalnu sigurnost ulagačima, s obzirom na veliku imovinu Opštine i njenu dobru finansijsku situaciju. Ulagачi su u svakom pogledu maksimalno zaštićeni. A to je najvažniji preduslov da štedionica ispuni svoju ekonomsku i socijalnu funkciju.

Struktura kapitala Opštinske štedionice razlikuje se od akcionarskih banaka. Ona nema glavnice. Njen se obrtni kapital sastoji od uloga. Garantni fond koji je opština stavila na raspoloženje, u pravom smislu te reči služi u tu svrhu. On se sastoji od obveznica Ratne štete, čiji prihod ide u korist opštine. Obveznice se ne otudjuju, njih čuva kao vidljiv simbol opštinske garantije štedionica. Od prethodne godine štedionica je obrazovala i svoj sopstveni garantni fond. U toj meri kako se sopstveni garantni fond povećava, štedionica vraća opštini njen garantni fond. Zasada štedionica još izgleda ne smatra nužnim da umesto opštinskog garantnog fonda obrazuje svoj. Njen cilj je da stvara rezerve, ali takve koje joj služe ujedno i za obrtni kapital. Rezervni fondovi su porasli sa 6.6 mil., preko 7.4 mil. i 8.2 mil. na 10.2 mil. din. Od toga se 2,15 mil. din. nalaze u državnim hartijama od vrednosti, a ostatak je plasiran u kredite. Najvažniji deo obrtnog kapitala su ulozi na štednju, koji su znatno porasli sa 49.2 mil. krajem 1937 na 66.9 mil. krajem 1938 god. za okruglo 36%. Prema 1936 god. porast je još veći i iznosi blizu 100% (sa 35,8 mil. din.) a još veći je prema 1935 god. preko 100% (sa 31 mil. din.) I broj ulagača se znatno povećao sa 6.929 na 7.793 lica. Porast štednje bio bi još veći, kaže uprava štedionice u svom izveštaju, „da nije usled zapleta u Srednjoj Evropi došlo do straha od rata”. Po omladinskoj štednji bilo je uloženo 6.3 mil. prema 5.6 mil., 4.9 mil. i 4.3 mil. din. Ulozi po tekućim računima iznosili su 3.3 mil., 2.1 mil., 2 mil. i 1.9 mil. din. Ulozi su ukupno iznosili krajem prošle godine 76 mil. prema 56 mil., 42 mil. i 37 mil. din. Za četiri godine ukupni ulozi porasli su takode za preko 100%. Potraživanje opštine čini sve veću stavku u bilansu štedionice sa 50 mil. u 1938 g. prema 25 mil. u 1937 g., 17,5 mil. i 8.1 mil. Tako jak porast posledica je sve većeg prenošenja blagajničkih poslova opštine na štedionicu. Štedionica vrši naplatu električne struje, vodovodnih taksa, grob-

ljanskih taksa, prodaju opštinskih taksenih maraka itd. Razni računi iznose 4.6 mil. din. prema 3.4 mil., 2.5 mil. i 1.5 mil. Kaucije, garancije i depoziti iznose 83.9 mil. din. prema 40.2 mil., 30.6 mil. i 54.5 mil. din. Najveći deo kaucija, garancija i depozita položeno je kod štedionice. Ona je dala garanciju samo u jednom slučaju, i to opštini u vezi sa njenim poslom sa danskom grupom — Hojgard i Šula a. d. u visini od 3.5 mil. din. Isto tako opštini je dato 3.500 komada obveznica Ratne štete za kauciju za učešće u licitaciji zgrada Klaničnog društva a. d. u Beogradu. Štedionica dala je svoj žiri u iznosu od 4.8 mil. din. Kao što se iz gornje tablice vidi zbir bilansa je znatno porastao sa 163.8 mil. din. na 255.5 mil., a i obrtni kapital sa 107.9 mil. na 167 mil. usled povećanja uloga i potraživanja opštine.

Najveći deo plasmana štedionice otpada na zajmove. Ukupni zajmovi porasli su sa 43.7 mil. preko 52.4 mil., 70.6 mil. din. na 103.7 mil. din. Najjači je bio porast zajmova Beogradskoj opštini sa 15.7 mil. na 41.1 mil. din. Zajmovi opštini odobreni su na osnovu specijalnih prihoda kao supergarancije. Tako su u toku prošle godine odobreni zajmovi: za izradu trotoara, za elektrifikaciju sela u okolini Beograda, za otkup akcija Industrijsko-komercijalne banke i za radove oko nasipanja leve obale Save. Opština je nedavno ispunjavale svoje obaveze kako po starim, tako i po novim zajmovima.

U prošloj godini su zajmovi Beogradskoj opštini prešli iznos zajmova po eskontu. To je bio slučaj već i u ranijim godinama. Ali razlika nikada nije velika. U prošloj godini ona je bila minimalna. Zajmovi po eskontu iznosili su 40.4 mil. din. prema 32.7 mil., 21.4 mil. i 14.1 mil. din. Porast zajmova po eskontu je podjednak i stalniji nego opštinskih zajmova. To je znak, da je uprava štedionice posvetila veliku pažnju toj vrsti poslova. Uprava štedionice smatra, da ona svoja sretstva ima u prvom redu da stavi u obliku kredita onim slojevima gradjanstva na raspoloženje, kojima su potrebni sitni i srednji krediti. Kreditnim molbama izlazilo se u maksimalno mogućoj meri u susret. U toku prošle godine cenzurisano je 6.416 molbi, od kojih je po 5.207 odobreno 29.1 mil. din. Kamate i otplate po zajmovima ulazile su redovno. Utužene menice su pokrivene hipotekama na prvom mestu i zabranama na činovničke plate. U toku godine otpisano je od zajmova svega 25.985 din. Lombardni zajmovi iznosili su 2.4 mil. din. prema 1.9 mil., 2.1 mil. i 1.9 mil. din. U finansijskom pogledu manjeg su značaja, ali u socialnom pogledu od zato većeg, zajmovi na zaloge. Zajmovi na dragocenosti iznosili su 5.6 mil. prema 5.5 mil., 4.7 mil. i 3 mil. din., a oni na ručne zaloge 2.3 mil., 1.8 mil., 1.6 mil. i 1.5 mil. din. Po založnim zajmovima, štedionica nije pretrpela nikakve gubitke, zahvaljujući pažljivoj proceni predmeta. Oktobra meseca prošle godine štedionica je počela sa radom u aukcionom zavodu. Do kraja godine održane su tri uspešne aukcije. Ova akcija je preduzeta sa ciljem, da omogući onima koji žele da prodaju svoje stvari da postignu najbolju cenu. U poslednjim dvema godinama naglo su porasli zajmovi po tekućim računima sa 835.000 i 564.000 u 1935 i 1936 g. na 9.1 mil. i 11.9 mil. Hartije od vrednosti opštinska štedionica ima, osim garantnog fonda svojine opštine koji se sastoji od 65.390 obveznica Ratne štete, (po stalnom kursu 404.724 din.) u vrednosti od okruglo 8.8 mil. din., uglavnom 7% obveznica Blerovog zajma a nešto i 8% Blera. Nepokretnosti čija vrednost iznosi 6.1 mil. prema 6.1 mil., 4.4 mil. i 118.000 din. sastoje se od velelepne zgrade štedionice i od imanja u Brankovoj ulici broj 4. Ceo nameštaj i pribor bilansiran je sa 360.000 din. prema 276.000, 225.000 i 189.000. Razni računi iznose 636.000 prema 209.000, 144.000 i 1.4 mil. din. U prošloj godini štedionica je bila primorana, da drži veće gotovine nego inače. Odmah raspoloživa gotovina na

kraju 1938 bila je veća nego u prethodnim godinama i iznosila je 24.5 mil. din. (od čega 21.4 otpada na potraživanja od banaka i 3.1 na gotovinu u blagajni) prema 18.8 mil. (16.7 mil. i 2.1 mil.), 20.1 mil. (15.8 mil. i 4.3 mil.) i 15.9 mil. (13.5 mil. i 2.4 mil.). Porast gotovine prirodna je posledica povećanja uloga na štednju. Ovi su krajem prošle godine bilbi pokriveni sa 32% gotovine, prema 33%, 47% i 42%.

Račun dobitka i gubitka potpuno odgovara promenama u bilansu. Prihodi od kamata su znatno porasli sa 5.2 mil. na 7.2 mil., i to kao posledica povećanja uloga. Inače kamatnu stopu je štedionica snizila i avgusta prošle godine sa 9 na 8% na eskontne zajmove. Po hipotekarnim zajmovima i zajmovima na zalogu hartija od vrednosti štedionica je naplaćivala 8%. Kamata je niža nego što je dozvoljeno po Uredbi o maksimiranju kamate (10%). Uprava štedionice je i time dala vidljiv dokaz, da smatra kao njezin glavni cilj, snabdevanje gradjanstva kreditima, a ne zaradu. Po zajmovima na dragocenosti naplaćivalo se 9% godišnje u ime kamate i 3% za troškove, a na druge predmete samo 9% kamate. I po ovim zajmovima je dozvoljena veća komata, odnosno naknada troškova. Znatno smanjenje pokazali su prihodi od efekata sa 1.7 mil. na 215.000 din. prema 1.7 mil. i 1.8 mil. din., to zbog toga što je štedionica stavila na raspoloženje opštini protivrednost kupona obveznica Ratne štete, koje čine garantni fond. Ostali prihodi pokazuju neznatne promene, tako su se provizije povećale sa 86.000 na 105.000 din., prihodi od nepokretnosti porasli sa 233.000 na 239.000 i razni prihodi sa 71.000 na 94.000 din. U prošloj godini su naplaćena otpisana potraživanja 32.000 din. prema 38.000, 81.000 i 105.000 din. Iz ukupnog prihoda od 7.9 mil. din. pokriveni su troškovi od 3.7 mil. din. prema 3.3 mil., 2.6 mil. i 2.2 mil.; pasivne kamate od 3.4 mil., prema 2.4 mil., 1.8 mil. i 1.7 mil. i otpisi 130.000 din. prema 252.000; 146.000 i 230.000 din. Od rashoda su se jedino otpisi smanjili. Mali porast troškova administracije prouzrokovan je povećanjem poslovnog volumena, a kamata opet porastom uloga. Preostali čisti dobitak manji je nego u ranijim godinama, kada se kretao oko 1.5 mil. din., i iznosi 670.000 din. Smanjenje dolazi otuda što je opštini stavljen na raspoloženje prihod od garantnog fonda, koji je u ranijim godinama išao u korist Opštinske štedionice. Iz čistog prihoda je stalni rezervni fond dotiran sa 66.972 din., za tantijeme upravnog i nadzornog odbora, kao i činovnike i u korist penzionog fonda činovnika određeno je 100.458 din. a za amortizaciju zgrade upotrebljeno je 216.000 din. Od preostalog dela dobitka uneseno je u fond za opšte korisne i dobrotvorne svrhe 190.861, fond založnog zavoda 23.857 i opšti rezervni fond 71.573 din.

U upravi Opštinske štedionice su g. g.: Vlada Ilić, predsednik; dr. Momir Glomazić, p.predsednik; dr. Stevan Popović, Boža Matović, inž. Jovan Petrović, inž. Ljuba Gobjevac, Nenad Djordjević, Jovo Prnjat, Vasa Dimitrijević, Tanasije Zdravković i direktor Opštinske štedionice Miloš Sr. Đorđević. Članovi nadzornog odbora su g. g.: dr. Dragoljub Novaković, predsednik; Jezdimir Djuković, p.predsednik; dr. Mita Popović, dr. Avgust Pavletić i Bogomir Golubovski.

Račun dobitka i gubitka

Rashodi:	1935.	1936.	1937.	1938.
	u hiljadama dinara			
Troškovi administracije	2.235	2.559	3.297	3.694
Kamata	1.674	1.815	2.365	3.377
Otpisi	230	146	252	130
Čist dobitak	1.446	1.470	1.499	670

Prihodi:				
Kamata	3.516	4.028	5.243	7.186
Provizije	144	101	86	105
Od efekata	1.757	1.679	1.742	215
Od nepokretnosti	9	38	233	239
Razni prihodi	54	64	71	94
Naplaćena otp. potr.	105	81	38	32
Zbir	5.585	5.991	7.413	7.870
Aktiva:				
	1935.	1936.	1937.	1938.
	u hiljadama dinara			
Blagajna	2.429	4.305	2.121	3.148
Potr. od banaka	13.470	15.834	16.748	21.370
Zajmovi po eskontu	14.117	21.372	32.732	40.421
Zajmovi po lombardu	1.944	2.121	1.889	2.365
Zajmovi na dragoc.	3.027	4.781	5.512	5.604
Zajmovi na r. zaloge	1.469	1.654	1.805	2.293
Zajmovi po tek. rač.	835	564	9.099	11.885
Zajm. Beogr. opš. t. r.	16.949	17.258	15.657	41.138
Zajm. Beog. opš. lomb.	5.468	4.687	3.904	—
Hartije od vrednosti	1.131	1.131	1.131	6.728
Vrednost st. rez. fonda	—	—	—	2.157
Vredn. garant. fonda	26.465	26.465	26.465	26.465
Nepokretnosti	118	4.356	6.095	6.104
Nameštaj i pribor	189	225	276	360
Razni računi	1.420	144	209	636
Kaucije, garanc., depoz.	54.125	30.617	40.155	83.855
Pasiva:				
Garantni fond, opštine	29.448	28.448	28.448	28.448
Garantni fond sopstv.	—	600	1.000	1.000
Rezervni fondovi	6.640	7.427	8.203	10.173
Penzioni fond	423	519	621	804
Ulozi na knjižice	31.032	35.778	49.158	66.899
Ulozi po oml. št.	4.324	4.859	5.597	6.283
Ulozi po tek. rač.	1.949	2.002	2.086	3.268
Potraživanja opštine	8.096	17.533	24.939	50.092
Tekući računi	5.468	4.687	4	—
Tantijeme	144	147	150	67
Razni računi	1.507	2.497	3.438	4.641
Kaucije, garan., depoz.	54.152	30.617	40.155	83.855
Zbir bilansa	143.183	135.515	163.799	255.530
Obrtni kapital	78.823	89.031	104.898	166.967

ЉУБЉАНСКА КРЕДИТНА БАНКА У ЉУБЉАНИ

Међу нашим приватним акционарским банкама Љубљанска кредитна банка заузима данас шесто место. Пре банкарске кризе, 1928 године, она је по величини обртног капитала долазила чак на четврто место, одмах после Прве хрватске штедионице, Југословенске удружене банке и Југославенске банке. У 1929 четврто место је заузела Српска банка из Загреба, а за време банкарске кризе испред Љубљанске кредитне банке дошло је и Опште Југословенско банкарско друштво. Љубљанска кредитна банка је и даље највећи акционарски новчани завод у Словенији. Оно што је Прва хрватска штедионица за хрватски, а Српска банка за претежни део српског дела нашег народа, то је Љубљанска кредитна банка за Словенце. Иако је то банка са

изразито словеначким капиталом, ипак њена делатност није ограничена на саму Словенију.

Још пре рата Љубљанска кредитна банка поред филијала у Горици и Трсту подржавала је филијале у Сплиту и Сарајеву. После Уједињења мрежа филијала била је још јаче проширена. Две нове филијале биле су основане у Далмацији (у Шибенику и Метковићу); једна у Загребу, једна у Новом Саду итд. Поред централе у Љубљани банка има данас 10 филијала: у Цељу, Крању, Марибору, Птују, Ракеку, Словењградецу, Загребу, Сплиту, Шибенику и Београду. Београдска филијала отворена је почетком фебруара ове године. Она, у ствари, и није сасвим нова. Наиме, Банка је у Београд преместила своју досадашњу новосадску филијалу. У Београду су и услови за рад повољнији, а овде је филијала и потребнија, с обзиром на чињеницу да један велики новчани завод, као што је то Љубљанска кредитна банка, не може да буде без свог сталног заступства у престоници.

Банкарска криза оставила је и овде, као и код већине осталих приватних новчаних завода, врло дубоке трагове. Довољно је напоменути да су пре банкарске кризе улози и повериоци код Љубљанске кредитне банке износили око 600 милиона динара, а крајем 1938 банчине укупне обавезе из старог пословања не износе ни пуних 160 милиона. Огромне исплате које је банка у међувремену извршила сведоче о њеном одличном ликвидитету у време избијања кризе поверења. Крајем 1934 банка је снизила и своју главницу са 50 на 20 милиона динара. Већи улагачи и повериоци уписали су после тога добровољно нову приоритетну главницу од 10 милиона динара. После извршене санације банка је стално постизала врло лепе успехе, како у погледу редукције „старог пословања“, тако и код изградње „новог посла“. Реализација старих пласмана лепо је напредовала и у току 1938, тако да су ликвидирани и знатни износи старих улога. У прошлој години банка је исплатила поред текућих камата све старе улоге до 10.000 дин., а затим 5%-тну квоту на оне до 50 хиљ. и 2%-тну квоту на оне изнад 50 хиљ. дин. У току последње четири године банка је укупно ликвидирала око 54% свих старих улога и поверилаца. Знатно се је проширило и ново пословање, као што нам то показује и доња таблица у којој смо упоредили главне билансне позиције Љубљанске кредитне банке за четири последње године. Морамо одмах истакнути да су одмах расположива средства у новом пословању крајем 1938 износила око 48 мил. дин. Тиме би Банка одмах могла исплатити 33% свих нових обавеза. Ново пословање је и иначе потпуно ликвидно, тако да је Банка увек спремна за сваку евентуалност.

Рачун изравњања

Активa	1935	1936	1937	1938
Ново пословање				
у хиљадама динара				
Благajна и жиро	26.378	30.384	29.289	32.718
Благ. записи	—	—	—	15.000
Валуте и девизе	310	503	271	208
Менице	21.840	25.073	29.146	46.262
Предујмови (ломб.)	1.527	1.206	17.181	21.972
Дужници	13.277	21.955	27.981	34.257
Прелазне позиц.	—	—	—	590
Старо пословање				
Готовина	1.995	4.843	2.764	5.645
Хартije од вредн.	13.842	14.722	16.061	16.523
Харт. рез. фонда	—	—	—	328
Менице	33.575	27.996	24.267	17.266

Предујмови (ломб.)	635	225	120	183
Дужници				
банке	1.218	563	463	353
покрив. залогом	77.063	66.694	56.097	40.265
покр. бланко акц.	53.563	41.828	34.422	31.243
Конзорци. посл. и учешћа	47.916	49.859	49.974	50.184
Непокретности	30.933	30.783	30.291	27.053
Инвентар	949	833	723	590
Остала актива	7.585	6.171	6.914	6.300
Пасива				
Ново пословање				
Улози на књижице	16.656	22.861	37.563	57.782
Повериоци тек. рач.	46.676	56.260	65.926	92.486
Прелазне позиц.	—	—	379	740
Ново посл. укупно:	63.332	79.121	103.868	151.008
Старо пословање				
Главница	20.000	20.000	20.000	20.000
Приоритет. главн.	10.000	10.000	10.000	10.000
Резерве	104	1.861	2.494	3.127
Улози	86.036	77.746	67.925	59.710
Повериоци	114.699	102.642	92.319	80.786
Реесконт.	28.250	24.173	20.986	15.204
Сопствени акцепти	32	30	—	—
Разна пасива	6.736	5.532	5.781	4.334
Добит	3.417	2.532	2.592	2.754
Старо посл. укупно:	269.275	244.517	222.098	195.916
Збир биланса	332.607	323.638	325.966	346.924

Већ у анализи биланса за 1937 годину констатовали смо да је престало опадање збира биланса. У току 1938 изградња новог посла је чак и убрзана, тако да збир биланса „старог и новог пословања“ показује пораст од 21 мил. дин. Крајем 1938 он је исказан са 347 мил. (према 326 мил. у претходној и 346 мил. у 1934 г., после извршене санације). До краја 1934, пре него што је приступила дефинитивном рашчишћавању свог биланса, Љубљанска кредитна банка је успела да прикупи 44,8 мил. дин. нових средстава. У 1935, 1936 и 1937 прикупљено је даљих 60 милиона, а у прошлој години нових 48 милиона, тако да је крајем 1938 збир банчиних нових средстава износио 151 мил. динара. Од тога отпада 57,8 мил. на „нове“ улоге на књижице и 92,5 на „нове“ повериоце по текућим рачунима. Ови последњи повећали су се у току прошле године за скоро 27 милиона, а улози на књижице за преко 20 милиона. И прошле године је највећи део ослобођених „стари“ улога поновно уложен код Љубљанске кредитне банке на „нови рачун“. То указује на велико поверење које завод ужива.

Крајем 1938 нова средства била су овако пласирана: готовина у благајни и на жиро-рачуна код Народне банке износила је 23,6 мил., на чековном рачуну код Поштанске штедионице било је 5,7 мил., а на жиро-рачуна код осталих банака 3,4 мил., поред тога банка је имала за 15 мил. дин. благајничких записа Министарства финансија и за 208 хиљ. дин. валута и девиза, што значи да су укупна одмах расположива средства на рачуну новог пословања била достигла висину од 48 мил. дин. (према 29,6 мил. крајем претходне године); менице су билансиране са 46 мил. према 29 мил. у 1937; дужници по текућим рачунима износе 34,25 мил. за 6,3 мил. више него крајем 1937, а предужмови (ломбард)

су исказани са нешто мање од 22 мил., што значи да су у односу на претходну годину порасли за 4,8 мил. дин. Сва нова средства пласирана су у смислу Уредбе у потпуно ликвидне и сигурне послове.

Актива „старог пословања“ билансирана је крајем 1938 са 195,9 мил. према 222 мил. у 1937 години, 244,5 мил. у 1936 и 269 мил. дин. крајем 1935. Од тога отпада 89 мил. дин. на дужнике и менице, 50 мил. на конзорцијалне послове и учешћа, 27 мил. на непокретности, 5,6 мил. дин. на готовину, 6,3 мил. на разну активу и 16,85 мил. дин. на хартије од вредности: Од ових хартија од вредности отпада око 80% на државне и на акције Народне банке.

У односу на претходну годину позиција „конзорцијални послови и учешћа“ повећана је за 210 хиљ. дин. То је у вези са банчиним учешћем код уписа нове емисије акција творнице „Мотвоз ин платно“ д. д., Гросупље. Готовина је за скоро 3 мил. дин. већа него крајем 1937. И билансна вредност ефеката је за око 800 хиљ. дин. већа, услед пораста курсева. Све остале позиције у активи „старог пословања“ исказане су у 1938 мањим износива него крајем претходне године. Менице износе 17,26 мил., за 7 мил. мање него крајем 1937; дужници покривени залогом смањени су са 56 мил. у 1937 на 40 мил. дин. крајем 1938, а они покривени бланко-акцептима редуцирани су са 34,4 мил. у 1937 на 31,2 мил. у 1938. Билансна вредност непокретности је такође смањена, и то за износ од 3,2 мил., што одговара противувредности двеју кућа у Цељу и Марибору, које су продате Пензионском фонду банчиних намештеника (2,9 мил.), и износу редовног отписа (280 хиљ. дин.). Као што се види, банка је у току 1938 путем реализације разних пласмана „старог пословања“ прикупила преко 30 мил. дин. готовине. Тиме је улагачима и повериоцима исплаћена цела текућа камата. Поред тога улози су смањени за 8,2 мил., повериоца за 11,5 мил., а реесконт за 5,8 мил. дин. Крајем 1938 укупне банчине обавезе из старог пословања износиле су 160 мил., од чега је отпадло на улоге 59,7 мил., на повериоце 80,8 мил., на реесконт 15,2 мил. и на разну пасиву 4,3 мил. дин.

Из наших ранијих анализа биланса Љубљанске кредитне банке читаоцима је познато да она учествује код читавог низа индустријских предузећа. У току прошле године сва ова предузећа радила су с повољним успехом, па ће с малим изузетком исплаћивати примерну дивиденду. Здружене папирнице Веоче, Горичане ин Медводе, код којих је Банка највише ангажована, имале су у току 1937 сјајну коњунктуру. Ова је почетком 1938 попустила, тако да је прошлогодишња производња овог предузећа била за око 15% мања него у 1937. Међутим, резултат пословања био је, упркос томе, и прошле године повољан, јер су цене биле доста стабилне, тако да ће предузеће исплатити 6% тну дивиденду, као и за 1937 годину. Спљашна ставбена дружба д. д. из Марибора, „Славија“ југословенска осигуравајућа банка, из Љубљане, „Шешир“ творница шешира д. д., Шкофја Лока, Творница ланаца д. д., Лесце код Бледа, и „Мотвоз ин платно“ д. д., Гросупље, повећали су и у прошлој години свој промет, тако да постигнути успех потпуно задовољава. „Текста“ д. д. за текстилну производњу у Марибору у 1938 је имала једнак промет као и у претходној години, иако су државне поруџбине изостале. Постројења ове фабрике повећана су и прошле године куповином нових модерних машина. „Сладкор, друштво с огр. одг.“, Љубљана, имало је у 1938 години због помањкања робе и конкуренције државних фабрика шећера слабији промет и нешто мањи добитак него у 1937. „Папирлес“ друштво с огр. одг. завршило је пословну годину такође с повољним резултатом, иако 1938 година за трговину дрвом није била нарочито задовољавајућа. „Петовиа“ кожарска индустрија д. д., Птуј, завршава своју ликвидацију.

Свој у ликвидацији утврђени губитак код овог предузећа Љубљанска кредитна банка је отписала у билансу за 1938.

Рачун губитка и добитка Љубљанске кредитне банке за последње четири године овако изгледа:

Расходи	1935	1936	1937	1938
	у хиљадама динара			
Камате	11.307	10.330	10.591	11.953
Трошкови	2.419	2.201	2.225	2.166
Плате и пензије	6.726	6.450	7.108	6.733
Порези	896	715	888	956
Отпис нам. и непокр.	139	141	499	457
Отпис дубиоза	4.329	2.833	2.079	2.078
Добитак	3.417	2.532	2.592	2.754
Приходи				
Пренос добитка	87	351	523	589
Од ефеката	1.251	—	919	1.106
Камате	21.239	19.688	17.550	19.730
Од непокретности	886	788	1.299	789
Провизије итд.	5.770	4.376	5.692	4.883
Збир	29.233	25.203	25.983	27.097

Збир прихода који је од 1930 до претпрошле године показивао сталну тенденцију опадања био је у 1937 за око 700 хиљ. дин. већи него у 1936, а у 1938 опет је повећан за 1,1 мил. дин. Код прихода од камата тенденција опадања примећивала се је и у 1937 години. Међутим, у прошлој години долази и ту до прекрета, тако да су у 1938 ови приходи били за око 2,2 милиона већи него у претходној години. То је последица већ споменутог убрзаног изграђивања „новог пословања”. Приходи од непокретности у 1938 години били су за око пола милиона динара мањи него у 1937, јер је истекао рок за који је банчина палата у Љубљани била ослобођена од плаћања пореза. Приходи од провизија и осталих банчиних послова у 1938 били су такође за око 800 хиљ. дин. мањи него у 1937, првенствено због слабијег промета са девизама.

На страни расхода видимо да су издаци за камату у 1938 били за 1,4 мил. дин. већи него у претходној години. То је такође у вези с убрзаном изградњом новог пословања. Управни трошкови су нешто мањи него у 1937 због мањих судских и адвокатских трошкова и мањих издатака за кирију. Персонална режија је за 117 хиљ. дин. већа него у 1937, првенствено због већих издатака за отплате. На основу података из горње таблице могло би се закључити да је персонална режија у 1938 чак и мања него у претходној години. Међутим, треба имати у виду, да је у 1937 извршена доплата на пензије из ранијих година у износу од 547 хиљада, што је било књижено на терет текуће режије, ма да је то био издатак који економски припада ранијим годинама.

Чисти добитак је нешто већи него у 1937. Исказан је са 2,75 милиона и овако је подељен: 400 хиљ. дин. за 4%-тну дивиденду на приоритетну главницу, 216 хиљ. редовном резервном фонду у смислу Уредбе од 24 јуна 1938, пола милиона фонду курсне разлике ефеката, 6 мил. дин. пензионом фонду, а остатак од 637 хиљ. дин. пренет је на нови рачун.

У управном одбору Љубљанске кредитне банке су г. г.: Иван Јелачин (претседник), Лео Соуван и д-р Ернест Рекар (потпретседници), Вилим Бизјак, д-р Иван Боле, д-р Јернеј Демшак, инж. Оскар Драчар, Фран Хмелак, Август Јенко, инж. Томо Кнез, д-р Алојзиј Кобал, Јосип Виндишер, Херберт Вошиаг и Јакоб Задраец. У надзорном од-

бору налазе се господин: инж. Душан Сернец (претседник), Виктор Наглас, Милош Осет и Мирко Степић. Главни директор је г. Хануш Крофта. Заменик гл. директора је г. Рихард Швингер, а директори су г. г. д-р Фран Павлин и Фран Рус.

ХРВАТСКА КАТОЛИЧКА БАНКА Д. Д., ЗАГРЕБ

Хрватска католичка банка је типичан есконтни завод, пошто се бави претежно есконтом меница, нарочито оних које гласе на мање износе. Испитивање кредитне способности потписника је врло ригорозно. Меница мора имати неколико добрих потписника, а у већини случајева као супергаранција постоји и хипотекарно обезбеђење. Поред тога, у есконт се примају само менице које имају врло кратак рок. Новац пласиран у есконт орнуо се је прошле године око 6 пута. То значи да су есконтване менице биле са роком од просечно 2 месеца. Такву кредитну политику Хрватска католичка банка не води тек од јуче. Код ње је то већ стара традиција, која је добро позната и банчаним улагачима. Благодарети тој опрезној кредитној политици, банци је увек полазило за руком да одржи и висок ликвидитет и да у свакој прилици удовољава у пуној мери свим захтевима који су се на њу постављали. Банка је, иначе, успевала да прође без икаквих тешкоћа и кроз најтеже фазе наше банкарске кризе. За углед и поверење који овај завод ужива код својих улагача, карактеристична је и чињеница да су банчини улози показивали извештан пораст и у 1931, која је била најтежа за наше банкарство.

У банчином билансу за прошлу годину види се да је око 15,7% обртног капитала односно 5,8 мил. пласирано и међу „дужнике по текућим рачунима”. Међутим, треба имати у виду да око две трећине тог износа отпадају на потраживање од Аграрне банке за уступљене јој земљорадничке менице. Банчин 25%-тни губитак на селачким меницама износио је 1,35 мил., што је за средњи новчани завод типа Хрватске католичке банке ипак знатна свота. Међутим, цео тај губитак отписан је још у току 1936 и у ранијим годинама. Пословање се води нарочитом обавривошћу, тако да су код осталих банчиних потраживања отписи увек минимални. А за доказ да се у погледу отписа поступа врло ригорозно може да послужи и чињеница да се сваке године наплаћује знатан део оних износа који су ранијих година били отписани као дубиозни.

У свом извештају за 1938 управа Хрватске католичке банке подвлачи да је завод и прошле године задржао своју „ликвидност и једнаки опсег пословања, подјељујући краткорочне зајмове уз добру сигурност, тако да никакви вањски утицаји нису могли неповољно дјеловати на резултат пословања”.

Биланси за последње четири године овако изгледају:

Активна	Рачун изравнања			
	1935	1936	1937	1938
	у хиљадама динара			
Благајна и жиро	6.833	5.052	5.383	3.992
Менице	27.662	22.009	21.206	23.726
Дужници по тек. рач.	1.817	6.353	6.217	5.802
Ефекти	1.466	1.466	1.489	2.489
Непокретности	370	764	1.031	765
Разна актива	33	—	52	33
Пасива				
Главница	5.000	5.000	5.000	5.000
Резервни фондови	3.500	3.600	2.350	2.881
Резерва по зак. 18/2-34	2.996	2.996	2.996	2.996

Пензионни фонд	—	926	1.030	1.153
Улози	23.165	20.900	21.821	22.027
Повериоци	1.416	1.422	1.311	1.724
Разна пасива	—	375	126	130
Чисти добитак	848	425	743	895
Збир биланса	38.181	35.644	35.378	36.807

Збир биланса је у прошлој години порастао за око 1,43 мил., на 36,8 мил. У пасиви видимо да су резервни фондови за 531 хиљ. већи него крајем претходне године. Од тог повећања отпада 64 хиљ. на дотацију из добити за 1937, 300 хиљ. на новообразовани фонд за сумњива потраживања и 167 хиљ. на фонд курсне разлике, који је такође образован пре закључка рачуна за прошлу годину. Повериоци су крајем 1938 били такође за преко 400 хиљ. већи него у 1937, а извесан пораст показују и улози. Иначе, улози су достигли висину од 22 мил., тако да на њих отпада 60% од укупних средстава. Повериоци износе 1,7 мил. На сопствена средства отпада око 30% од укупних. Главница је исказана са 5 мил., а фондови, не рачунајући пензионери, износе 5,88 мил. дин.

Менице су у току прошле године повећане за 2,5 мил. дин. Крајем 1937 стање меница у портфељу било је исказано са 21,2 мил. У току 1938 есконтвано је нових меница за 130,53 мил., а наплаћено је за 128,01 мил. дин., тако да је њихово стање крајем 1938 достигло висину од 23,72 мил. дин. У току 1938 повећан је и банчин портфељ хартија од вредности за равно 1 мил. дин., са 1,49 мил. крајем 1937 на 2,49 мил. дин. у 1938. То је делом у вези са порастом курса, али је највећи део повећања изазван тиме, што су од Аграрне банке примљене 3% обвезнице за ликвидацију земљорадничких дугова. Дужници по текућим рачунима, преко којих је књижено и потраживање према Аграрној банци за уступљене јој сељачке менице, пали су са 6,2 мил. крајем 1937 на 5,8 мил. у 1938. Ликвидна средства су такође смањена и износе округло 4 мил. дин. према 5,38 мил. крајем 1937. То значи да су се у 1938 с обзиром на прошлогодишњи повољни привредни развитац лакше налазили сигурни и ликвидни пласмани. Иначе, степен банчине ликвидности је још увек врло висок, јер би се са готовином у благајни и на жиро-рачунима могло одмах исплатити око 17% укупних туђих средстава.

Ево рачуна губитка и добитка за неколико последњих година:

Расходи	1933	1934	1937	1938
	у хиљадама динара			
Камата	811	720	658	748
Трошкови	457	590	482	501
Порези	410	369	163	522
Отписи	333	86	134	111
Добитак	924	954	743	895
Приходи				
Камата	1.538	2.150	1.802	2.252
Од непокретности	229	236	242	248
Провизије	703	310	10	27
Пренос добити	60	59	97	238

Напл. отп. потр.	405	24	28	13
Збир прихода	2.935	2.779	2.179	2.778

Прошлогодишњи приходи износили су 2,77 мил. и били су за око 500 хиљ. дин. већи од оних из 1937. Најјаче су порасли приходи од камата који су у 1938 износили 2,25 мил. према 1,8 мил. дин. у 1937 години. На страни расхода видимо да су најјаче порасли издаци за порезе, који су износили 522 хиљ. према 163 хиљ. у 1937. Пасивна камата повећана је у односу на претходну годину за 90 хиљ., а трошкови за 20 хиљ. дин. Чисти добитак заједно са преносом од 238 хиљ. из 1937 исказан је са 895 хиљ. и овако је подељен: за 6% дивиденду (према 5% у 1937 г.) 300 хиљ., резервном фонду 106 хиљ., пензионерском фонду 76 хиљ., за тантијему 118 хиљ., за добротворне сврхе 10 хиљ., а остатак од 284 хиљ. дин. пренет је на нови рачун. То још није цео прошлогодишњи добитак. Као што је споменуто, још пре закључка рачуна унет је износ од 300 хиљ. у фонд за сумњива потраживања, а износ од 167 хиљ. дин. у фонд курсне разлике ефеката.

У управи су господа: Фрањо Хрустић (претседник и управљајући равнаатељ), Фрањо Јузинац (потпретседник), Јосип Хрустић, Мирко Капић, Драгутин пл. Маркези, др. Стјепан Маркулин, Антун Стилошек и Јулије Сузанић. У надзорном одбору била су г.г.: поч. Фабијан Аушпергер, поч. Јосип Хауза, др. Андрија Гостиша, Фрањо Матковић и др. Владимир Пребег.

Сваки напредак у производњи и употреби све знање и сва искуства, што су их од године 1866 стекли специјалисти наше организације која обухвата цео свет, примењују се код фабрикации наших

GARGOYLE
МАЗИВА

и дају им онај квалитет, који гарантује сигуран и економичан погон.

STANDARD — VACUUM
Oil Company of Jugoslavia Inc.
ЗАГРЕБ БЕОГРАД

Читајте наше „Анализе Биланса“